

Konkurs plastyczny „Prawdziwy bohater nosi maskę” i jego wpływ na zachowanie uczestniczących w nim dzieci

Rys. 1. Przykłady prac nagrodzonych w konkursie plastycznym pn. „Prawdziwy bohater nosi maskę”

Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy (CIOP-PIB) w ramach działań na rzecz rozwijania metod i opracowywania narzędzi wspierających proces edukacji w zakresie kształtowania postaw probezpiecznych, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży, zorganizował konkurs plastyczny. Tegoroczna jego edycja „Prawdziwy bohater nosi maskę” cieszyła się dużym zainteresowaniem. W pierwszym etapie (wewnątrzszkolnym) do konkursu zgłosiła się rekordowa liczba dzieci, bo aż 447. Jury przyznało 12 nagród głównych i 12 wyróżnień.

Organizatorzy konkursu, stawiając przed młodymi adeptami sztuki wyzwania artystyczne, chcieli zwrócić uwagę dzieci na tematykę bezpieczeństwa w czasie epidemii COVID-19. Artystyczna inicjatywa była pretekstem do: poruszenia kwestii prawidłowego korzystania ze środków ochrony indywidualnej, zwrócenia uwagi na potrzebę ograniczania kontaktów oraz zachowania dystansu społecznego, a także na konieczność umiętelnego radzenia sobie z psychospołecznymi konsekwencjami epidemii, wynikającymi z odizolowania czy ze stygmatyzacji osób chorych. W wyniku rozprzestrzeniania się COVID-19 i zamknięcia szkół życie ponad 80% uczniów w 130 krajach świata uległo zmianie¹. A to pozbawienie możliwości uczestniczenia w procesie edukacji w największym stopniu odbiło

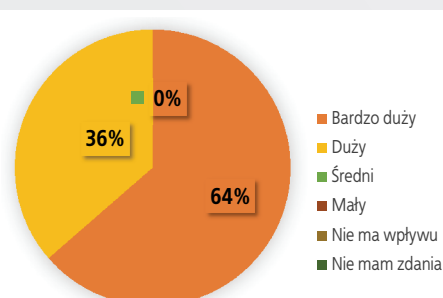
¹ Według danych UNICEF Polska: <https://unicef-koronawirus.pl/edukacja/zycie-mlo-dych-osob-podczas-epidemii-koronawirusa>.

się na samopoczuciu najmłodszych. Dlatego coraz większą wagę przykłada się do prewencji zagrożeń psychospołecznych (wywołanych izolacją) u dzieci.

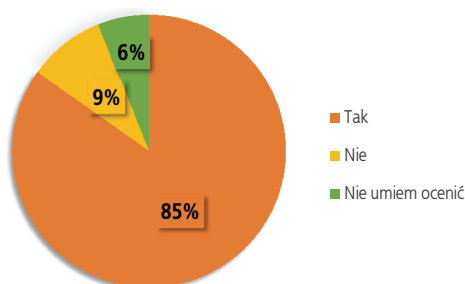
Zajęcia plastyczne odgrywają znaczącą rolę w kształtowaniu wrażliwości estetycznej u dzieci, a ponadto rozwijają inne kompetencje, np. umożliwiają samodzielną analizę tematu stanowiącego oś pracy twórczej, co z kolei prowadzi do pogłębienia nie tylko wiedzy o świecie, lecz także o sobie samym². Jak pisze Violetta Przybyła, *działanie plastyczne pobudza naturalną skłonność umysłu młodego człowieka. Tworzenie wytworów plastycznych staje się cennym źródłem rozwoju myślenia oraz prowadzi do ukierunkowania oraz poszerzenia zainteresowań poznawczych*³. Czynnikiem mobilizującym

² Według Beaty Cześniuk działalność plastyczna dzieci w wieku przedszkolnym i młodszym wieku szkolnym jest jedną z głównych potrzeb rozwojowych. Ma ona istotne znaczenie, bo zespala ze sobą procesy motoryczne, poznawcze i emocjonalne, wpływając na harmonijny rozwój osobowości dziecka. „Przez aktywność twórczą dziecko zdobywa coraz większy zasób wiedzy o świecie, odkrywa różne sposoby działania. Poznaje siebie samego – swoje mocne i słabe strony. Samodzielne zdobywanie doświadczeń sprzyja rozwojowi procesów poznawczych i wyobraźni”. Cześniuk, B. Wspieranie rozwoju dziecka poprzez ekspresję plastyczną. Techniki plastyczne. PCPPP i DN Ośrodek Doradztwa Metodycznego. 2016, s. 2. <http://odm.pcppp.edu.pl/wp-content/uploads/2016/01/wspieranie-rozwoju.pdf>.

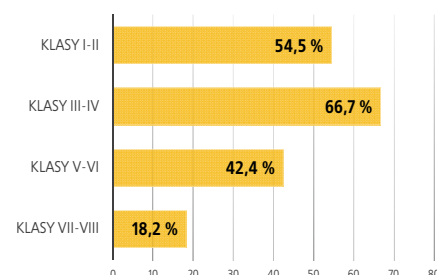
³ Przybyła, V. Rola nauczyciela w rozwijaniu aktywności twórczej dziecka w zakresie plastyki w klasach I-III. Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas. Pedagogika. 2014, 9: 87. https://sbc.org.pl/Content/214929/Przyby%C5%82a_V_rola%20nauczyciel.pdf.

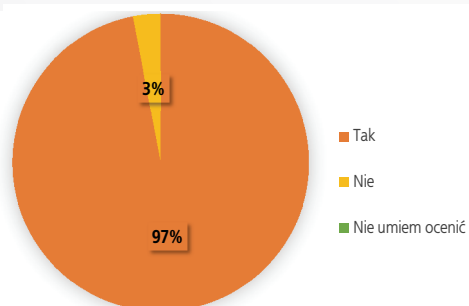
Rys. 2. Odpowiedzi na pytanie dotyczące oceny wpływu obcowania ze sztukami wizualnymi i uprawiania przez dzieci działalności plastycznej na ich rozwój

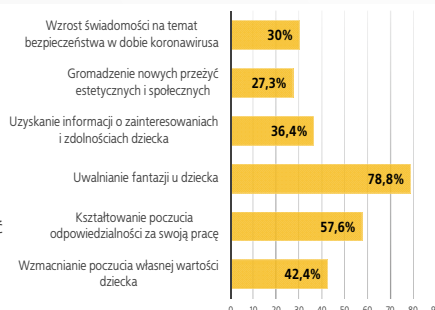
Rys. 3. Odpowiedzi na pytanie: Czy Pana/Pani zdaniem udział w konkursie oraz przygotowanie prac plastycznych przyczyniły się do zainteresowania się przez dzieci tematyką bezpieczeństwa w okresie pandemii?

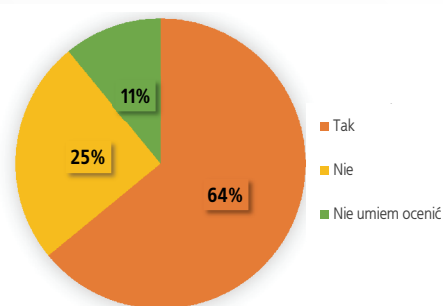
Rys. 4. Kategorie wiekowe dzieci najbardziej podatnych na wpływ udziału w konkursie – wyniki badania ankietowego

Rys. 5. Odpowiedzi na pytanie: Czy Pana/Pani zdaniem udział dzieci w konkursie plastycznym o tematyce edukacyjnej może mieć wpływ na budowanie u nich prozdrowotnej postawy i częstotliwość bezpiecznych zachowań?

Rys. 6. Wyniki pokazujące największą wartość konkursu

Rys. 7. Odpowiedzi na pytanie: Czy po przygotowaniu pracy plastycznej zauważyła Pani/zauważył Pan zmianę zachowania dziecka dotyczącą przestrzegania reżimu sanitarnego związanego z pandemią?

do twórczej pracy są wystawy i konkursy, które dają możliwość wypowiedzi plastycznej, a CIOP-PIB stara się wychodzić naprzeciw tym potrzebom.

W celu zweryfikowania skuteczności założeń konkursu plastycznego „Prawdziwy bohater nosi maskę” wśród rodziców, opiekunów, pedagogów, nauczycieli i pracowników naukowych, towarzyszącym uczniom biorącym udział w konkursie, przeprowadzono badanie ankietowe. Wzięło w nim udział 72 respondentów. Wyniki badania (pokazano je w układzie procentowym na rys. 2.–8.) świadczą o tym, że dla większości ankietowanych wpływ obcowania ze sztukami wizualnymi i uprawiania przez dzieci działalności plastycznej na ich rozwój jest bezsporny. Ponad 64% osób określiło poziom wpływu jako bardzo duży (rys. 2.).

Aż 85% ankietowanych zdecydowanie wskazało, że dzięki udziałowi w konkursie oraz przygotowaniu prac plastycznych dzieci zainteresowały się tematyką bezpieczeństwa w okresie pandemii (rys. 3.). Ankietowani stwierdzili, że udział w konkursie plastycznym miał największy wpływ na dzieci z klas III-IV (66,7% respondentów) oraz z klas I-II (54,5% respondentów). Zgodnie z wynikiem ankiety dzieci z klas najstarszych, tj. VII-VIII, są najmniej zainteresowane tematyką konkursu (rys. 4.).

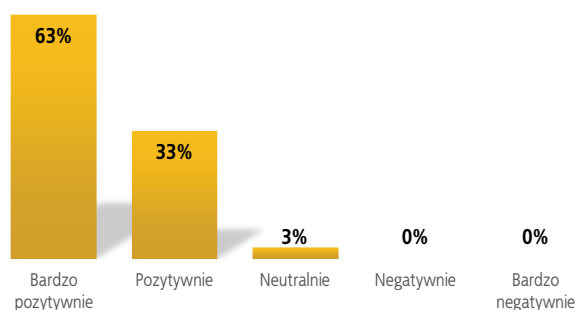
Opiekunowie i rodzice młodych twórców niemal zgodnie stwierdzili (97%), że udział dzieci w konkursie plastycznym o tematyce edukacyjnej może mieć pozytywny wpływ na budowanie u nich prozdrowotnej postawy i częstotliwość bezpiecznych zachowań (rys. 5.).

Badani, opisując zauważone zmiany, jakie ich zdaniem dokonały się za sprawą udziału dzieci w konkursie, wskazywali m.in. na: wzrost świadomości dotyczącej potrzeby noszenia maseczek ochronnych, a także zrozumienie, jak ważne jest stosowanie środków ochrony osobistej w aspekcie dbałości o zdrowie innych. Wielu ankietowanych dostrzegło wśród dzieci większą skłonność do unikania dużych skupisk ludzi. Znaczna część respondentów zwracała uwagę na to, że udział w konkursie uświadomił dzieciom potrzebę bycia odpowiedzialnymi nie tylko za siebie, lecz także za innych. Dodatkowo badani rodzice i opiekunowie wskazywali na wpływ konkursu na kreatywność i rozbudzenie wyobraźni w związku z trudną, przytłaczającą również dzieci, sytuacją. Zapytani o największą wartość konkursu badani wskazywali właśnie na „uwalnianie fantazji” (rys. 6.).

Większość rodziców i opiekunów (64%) przyznała, że po przygotowaniu pracy plastycznej w zachowaniu dziecka dokonana się pozytywna zmiana dotycząca przestrzegania reżimu sanitarnego związanego z pandemią (rys. 7.).

Część badanych zwróciła uwagę na fakt, że pobudzenie aktywności twórczej wśród podopiecznych poskutkowało czasowym oderwaniem ich od sprzętów elektronicznych (komputerów, smartfonów, tabletów), z którymi ze względu na zdalne nauczanie dzieci stały się jeszcze bardziej związane⁴. Bardzo często wśród badanych pojawiały się przychylnie głosy na temat

⁴ W raporcie dotyczącym zdalnego nauczania można przeczytać, że: „Czas spędzony przed ekranem i w Internecie w okresie zdalnego nauczania zasadniczo się zwiększył w grupie badanych uczniów i nauczycieli. Dotyczy to nie tylko dni powszednich, ale również weekendów. Po zamknięciu szkół połowa uczniów (50%) i nauczycieli (51%) wskazała, że w dni robocze korzystała z Internetu dziennie „6 godzin lub więcej”. Prawie co 3. uczeń (28%) oraz nauczyciel (30%) korzystał z Internetu 6 godzin lub więcej, również w weekendy. Około 40% badanych uczniów udzieliło odpowiedzi wskazujących na rozregulowanie w czasie pandemii rytmu dobowego – częstsze siedzenie do późna i towarzyszące temu dłuższe spanie.” Zob. Ptasek, G. i in. Edukacja zdalna. Co stało się z uczniami, ich rodzicami i nauczycielami? Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2020, s. 30. https://zdalnenauczanie.org/wp-content/uploads/2020/10/ZDALNA-EDUKACJA_FINAL.pdf.

Rys. 8. Odpowiedź na pytanie o to, jak dzieci odebrały proponowaną formułę konkursu

zapropozowanej przez CIOP-PIB formuły i tematyki konkursu. Aż 63% ankietowanych oceniło formułę konkursu bardzo pozytywnie (rys. 8.). Co więcej, zdaniem respondentów dzieci były zaintrygowane słowem „bohater”, co skutkowało tym, że podczas pracy twórczej nabierały przekonania, że każdy, kto przestrzega obostrzeń, staje się bohaterem. Według badanych również materiały wizualne opracowane w ramach promocji konkursu okazały się atrakcyjne wizualnie: 49% ankietowanych oceniło je jako bardzo atrakcyjne, a 39% – jako dość atrakcyjne.

Badanie ankietowe przeprowadzone wśród nauczycieli, opiekunów i rodziców dzieci biorących udział w tegorocznej edycji konkursu jednoznacznie potwierdziło, że konkursy plastyczne pomagają budować prozdrowotne postawy i popularyzują bezpieczne zachowania. Konkurs rozbudził zainteresowanie dzieci tą tematyką i zachęcił je do zgłębiania wiedzy. Przyczynił się nie tylko do rozwijania wrażliwości dzieci na aspekty plastyczno-wizualne, lecz przede wszystkim do podniesienia ich świadomości w zakresie bezpieczeństwa, budowania odpowiedzialności i samoświadomości⁵. Można więc uznać, że założenia tegorocznego konkursu plastycznego zostały osiągnięte, a namacalnym tego dowodem niech będą kolorowe i przemyślane prace małych artystów.

Konkurs jest organizowany w ramach V etapu programu wieloletniego „Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy”, finansowanego w latach 2021-2022 w zakresie zadań służb państwowych ze środków Ministerstwa Rozwoju, Pracy i Technologii.

Koordinator programu: Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy.

mgr Magdalena Olszowy
Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy
Kontakt: maols@ciop.pl

⁵ Impulsem do aktywności twórczej dziecka są nie tylko potrzeby i wymogi społeczne, ale i dążenie do samorealizacji widoczne przy rozwiązywaniu różnych problemów codziennego życia. Zob. Kowalska, D. Znaczenie twórczości plastycznej w rozwoju dziecka w wieku przedszkolnym. Pedagogika Przedszkolna i Wczesnoszkolna. 2020. 8, 2(16): 41. <file:///C:/Users/user/AppData/Local/Temp/Dorota-KOWALSKA-Znaczenie-tw%C3%B3rczo%C5%9Bci-plastycznej-w-rozwoju-dziecka-w-wieku.pdf>.